

Kouvolan kasarmialue

Kouvolan kasarmialue on yksi venäläisten 1910-luvulla rakentamista, rautateiden läheisyyteen sijoitetuista tiilikasarmialueista. Sen tarkoituksena oli torjua Saksan mahdollisia maihinnousuyrityksiä ja turvata rautatieyhteys Pietarista Riihimäelle.

Kasarmialueelle valmistui vuosina 1911–1914 yli 30 punatiilistä rakennusta. Alueen itäaidalla sijaitsevat upseerikerho, upseerien asuintalot sekä punatiilinen ortodoksinen kirkko, ja alueen länsiosassa varsinaiset kasarmirakennukset. Kasarmielämän keskuksena toimineen Paraatiauktion etelä- ja länsipuoliset tiilirakennukset muodostavat valtakunnallisesti arvokkaan rakennusryhmän.

Kasarmialueella oli majoitustilat noin 2000 sotilaalle, asunnot 65 perheelle, sairaala, hevostallit ja huoltorakennuksia. Pääurakoitsijoina olivat virolaiset veljekset Emil ja Mart Kallas, rakentajina lähinnä suomalaiset ammattilaiset.

Varuskunnan rakentaminen maksoi nykyrahassa noin 34–50 miljoonaa euroa. Rakentamiseen käytetyt seitsemän miljoonaa tiiltä ostettiin pääasiassa Savikon tiilitehtaalta Muolaan pitäjän Perkjärveltä.

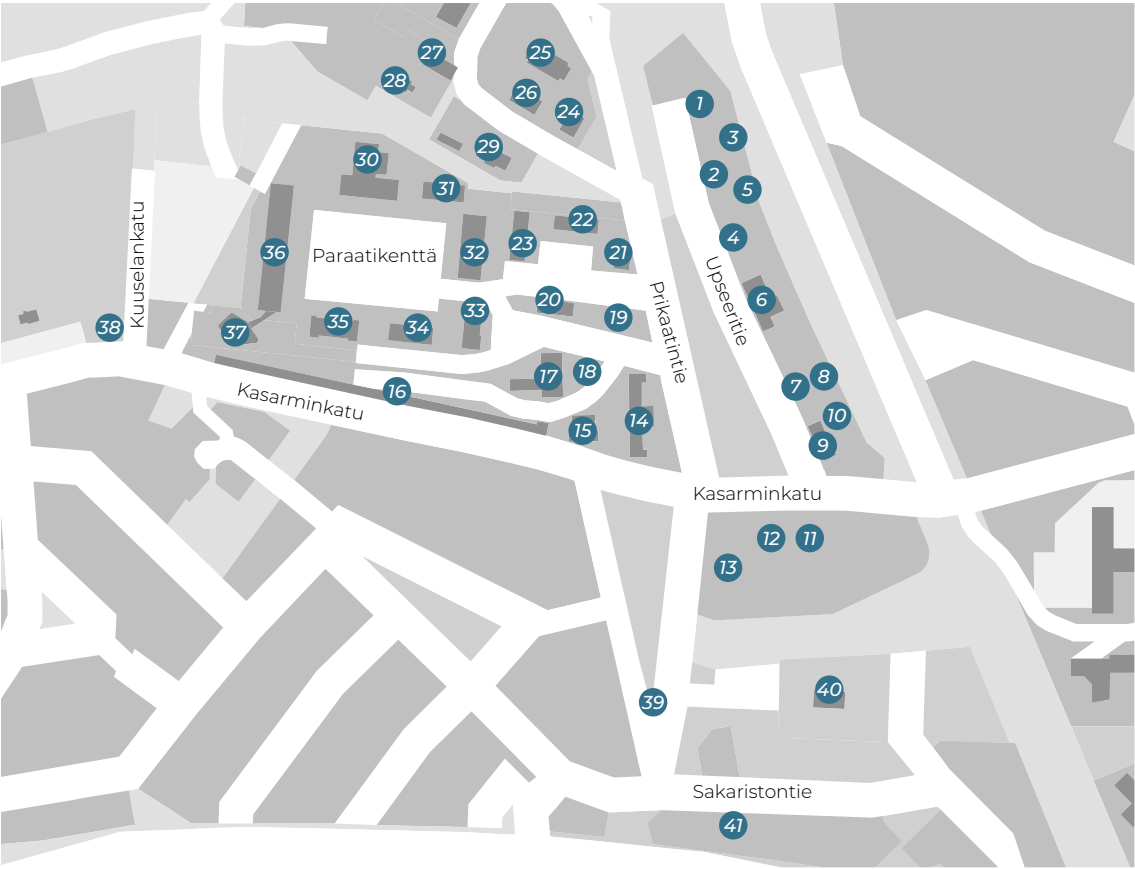
Ensimmäiset venäläiset sotilaat – 12. Suomenmaalainen tark'ampujarykmentti – asettuivat Kouvolan kasarmeille vuonna 1912. Suomen itsenäistyttyä kasarmeihin sijoitettiin Keski-Suomen rykmentti, joka siirtyi lokakuussa 1939 Karjalan kannakselle ja Talvisodan taisteluihin.

Sotien jälkeen kasarmialueen pääjoukoksi tuli "Tuntemattoman sotilaan rykmentti" eli Jalkaväkirykmentti 8. Vuonna 1952 joukko-osaston nimi muutettiin 5. Prikaatiksi ja vuonna 1957 Karjalan prikaatiksi. Kun se siirtyi Vekaranjärvelle, tilalle tuli Salpausselän ilmatorjuntapatteristo vuonna 1968. Patteristo siirtyi Haminaan vuonna 1989.

Kouvolan kasarmialueen toinen rakennusvaihe sijoittuu 1950- ja 1960-luvuille, jolloin alueelle nousi uusi kasarmirakennus (Aliupseerikoulu), 48 asunnon asuinrakennus (Pilvilinna), uusi ruokala, sairaala ja sotilaskodin lisärakennus. "Pitkää kasarmia" koroitettiin yhdellä kerroksella.

Varusmieskoulutus päättyi Kouvolan kasarmialueella vuonna 1991, kun 3. Erillinen autokomppania siirrettiin Mikkeliin. Muuton jälkeen Kouvolan kaupunki osti pääosan alueesta. Kasarmirakennuksia peruskorjattiin asuinkäyttöön sekä muutettiin opetus- ja toimitiloiksi.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (nykyään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu) järjesti vuonna 2006 arkkitehtikilpailun muotoilun ja liiketalouden koulutusohjelmia palvelevasta uudisrakennuksesta. Kilpailun voitti Arkkitehtitoimisto Nurmela-Raimoranta-Tasa Oy (nykyään Arkkitehdit NRT Oy) ehdotuksella "Paja". Rakennus valmistui 2010.

Kasarmialue

1 Tapiola
Upseeritie 11
asuinrakennus
1913

2 Kuumola
Upseeritie 9
asuinrakennus
1913

3 Kuumolan kellari
Upseeritie 9
talousrakennus
1913

4 Pappila
Upseeritie 7
asuinrakennus
1913

5 Pappilan kellari
Upseeritie 7
talousrakennus
1913

6 Upseerikerho
Upseeritie 5
liikerakennus
1913

7 Kaikula
Upseeritie 3
asuinrakennus
1913

8 Kaikulan kellari
Upseeritie 3
talousrakennus
1913

9 Puistola
Upseeritie 1
päiväkotirakennus
1913

10 Puistolan varastorakennus
Upseeritie 1
talousrakennus
1913

11 Pilvenpiirtäjä
Kasarminkatu 16
asuinrakennus
1913

12 Pilvenpiirtäjän kellari
Kasarminkatu 16
talousrakennus
1913

13 Pilvilinna
Kasarminkatu 18
asuinrakennus
1952

14 Sairaalakasarmi
Prikaatintie 2
koulurakennus
1913

15 Toimiupseerikerho
Maneesitie 4
koulurakennus
1913

16 Maneesi
Maneesitie 6
talousrakennus
1913

17 Sotilaskoti
Rykmentintie 4
koulurakennus
1913, 1965

18 Pesumo
Maneesitie 1
koulurakennus
1913

19 Muuntamo
Vartiote 2
talousrakennus
1913

20 Päävartio
Vartiote 4
toimistorakennus
1913

21 Vaunuvaaja
Vartiote 1
talousrakennus
1913

22 Autokorjaamo
Vartiote 3
toimistorakennus
1913

23 Autohuoltola
Vartiote 5
toimistorakennus
1913

24 Kalustokorjaamo
Prikaatintie 1
talousrakennus
1913

25 Hevostalli
Prikaatintie 5
talousrakennus
1913

26 Varusvarasto
Prikaatintie 3
talousrakennus
1913

27 Sauna
Prikaatintie 7
talousrakennus
1913

28 Perunakellari
Prikaatintie 6
talousrakennus
1913

29 Viertola
Prikaatintie 4
asuinrakennus
1913

30 Kasarmiravintola
Paraatikenttä 5
ravintola- ja toimistorakennus
Osmo Lappo
1959

31 Kurssirakennus
Paraatikenttä 3
talousrakennus
1913

32 Aliupseerikoulu
Paraatikenttä 1
toimistorakennus
1954

33 Pioneerikasarmi
Paraatikenttä 2
toimistorakennus
1913

34 Viestikasarmi
Paraatikenttä 4
toimistorakennus
1913

35 Ilmatorjuntakasarmi
Paraatikenttä 6
toimistorakennus
1913

36 Pitkääkasarmi
Paraatikenttä 7
koulurakennus
1913, 1952

37 Paja
Kuuselankatu 1
koulurakennus
Nurmela-Raimoranta-
Tasa Oy/Teemu Tuomi
2010

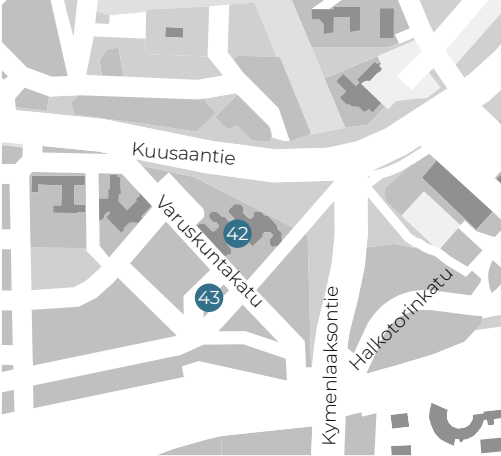
38 Kasarminkadun linja-autopysäkki
Kasarminkatu 43
rakennelma
Matti Vaskimo
2012

39 Kasarmin portti ja aita
Pääportinkatu
rakennelma
Alvar Aalto
1925

40 Pyhän Ristin kirkko
Kirkonmäenkatu 2
kirkollinen rakennus
1915, 1918

41 Sakaristontien kerrostalot
Sakaristontie 1, 3, 5, 7, 9
asuinrakennus
Kauko ja Niilo Kokko
1954

Arkkitehtuuriopas

Kouvolan ydinkeskusta

KOUVOLA

Ydinkeskusta

- Rautatieasema**
Hallituskatu 3
rautatieasema
Eero A. Kajava, 1960
- Postitalo**
Hallituskatu 5
liikerakennus
Eero A. Kajava, 1960
- Valtion virastotalo**
Hallituskatu 7
toimistorakennus
Eero A. Kajava, 1967
- Tuulensuoja**
Hallituskatu 9
kokoontumis- ja juhlatila
1890
- Brankkari**
Hallituskatu 11
kokoontumistila
1941
- Kymenmaa**
Hallituskatu 13
liike- ja toimistorakennus
Georg Jägerroos, 1929
- Ratatekninen oppilaitos**
Hallituskatu 19
oppilaitos
Aihio Arkkitehdit Oy, 2017
- Kauppaoppilaitos**
Salpausselänkatu 57
oppilaitos
Väinö Vuorinen, 1967
- Suomen Petrolin huoltoasema**
Salpausselänkatu 49
liikerakennus
1956
- As Oy Salpa-Kaleva**
Salpausselänkatu 48
asuin- ja liikerakennus
Mauri Karkulahti, 1956
- As Oy Kouvolan Kuusama**
Kalevankatu 29
asuinrakennus
Anttinen Oiva
Arkkitehdit Oy, 2015
- Uimahalli**
Palomäenkatu 44
urheilurakennus
Jorma Järvi, 1964
- Kouvolan Yhteislyseo**
Tietotie 3
oppilaitos
O. Ermala, 1949
K. Mustonen, 2016

- Jäähalli**
Topinkuja 1
urheilurakennus
Kalle Vartola, 1982, 2006

- Ässätorni**
Ilmarinkuja 3
toimistorakennus
Arkkitehtitoimisto
Andersson Co, 1992

- As Oy Satosanpa**
Salpausselänkatu 41, 43, 45
asuinrakennus
Väinö Vuorinen, 1957

- Sivistys- ja urheilutalo sekä teatteri**
Salpausselänkatu 38
urheilu- ja kulttuuritalo
Eero A. Kajava, 1959-60

- Keskuskirjasto**
Salpausselänkatu 33
kirjasto
Juhani Kivikoski, 1970

- Salpausselänkadun tornitalot**
Salpausselänkatu 27, 29, 31
asuin- ja liikerakennus
E. Muoniovaara ja
Unto Toikkanen, 1963

- As Oy Satokulma**
Salpausselänkatu 34
asuin- ja liikerakennus
Sato, 1958

- As Oy Sato-Jaakko**
Kalevankatu 4
asuinrakennus
Väinö Vuorinen, 1957

- Kouvolan kirja- ja kivipaino Oy**
Koulukatu 4
asuin- ja liikerakennus
Uuno Immonen, 1921, 1929

- As Oy Oikokulma**
Kouvolaankatu 26
asuin- ja liikerakennus
A. Lindqvist, 1954

- As Oy Iso Tyynelä**
Oikokatu 2
asuin- ja liikerakennus
Veli Huhtala, 1939

- As Oy Pikku-Tyynelä**
Keskikatu 14
asuinrakennus
Veli Huhtala, 1939

- Maaherrantalo**
Kouvolaankatu 13
asuin- ja liikerakennus
1954

- Kymen Kartano**
Kouvolaankatu 11
hotelli- ja liikerakennus
1952, 1971

- Ykkösapteekin talo**
Kauppalaankatu 4
asuin- ja liikerakennus
Georg Jägerroos, 1937

- Vanha lennätintalo**
Kouvolaankatu 5
liikerakennus
Väinö Toivio, 1946

- Aseman koulu**
Kauppalaankatu 2c
museo
Rakennushallitus, 1897

- Rautatieläiskerrostalo**
Hallituskatu 6
asuinrakennus
1950

- Kulkuri**
Hallituskatu 8
asuinrakennus
1953, 1997

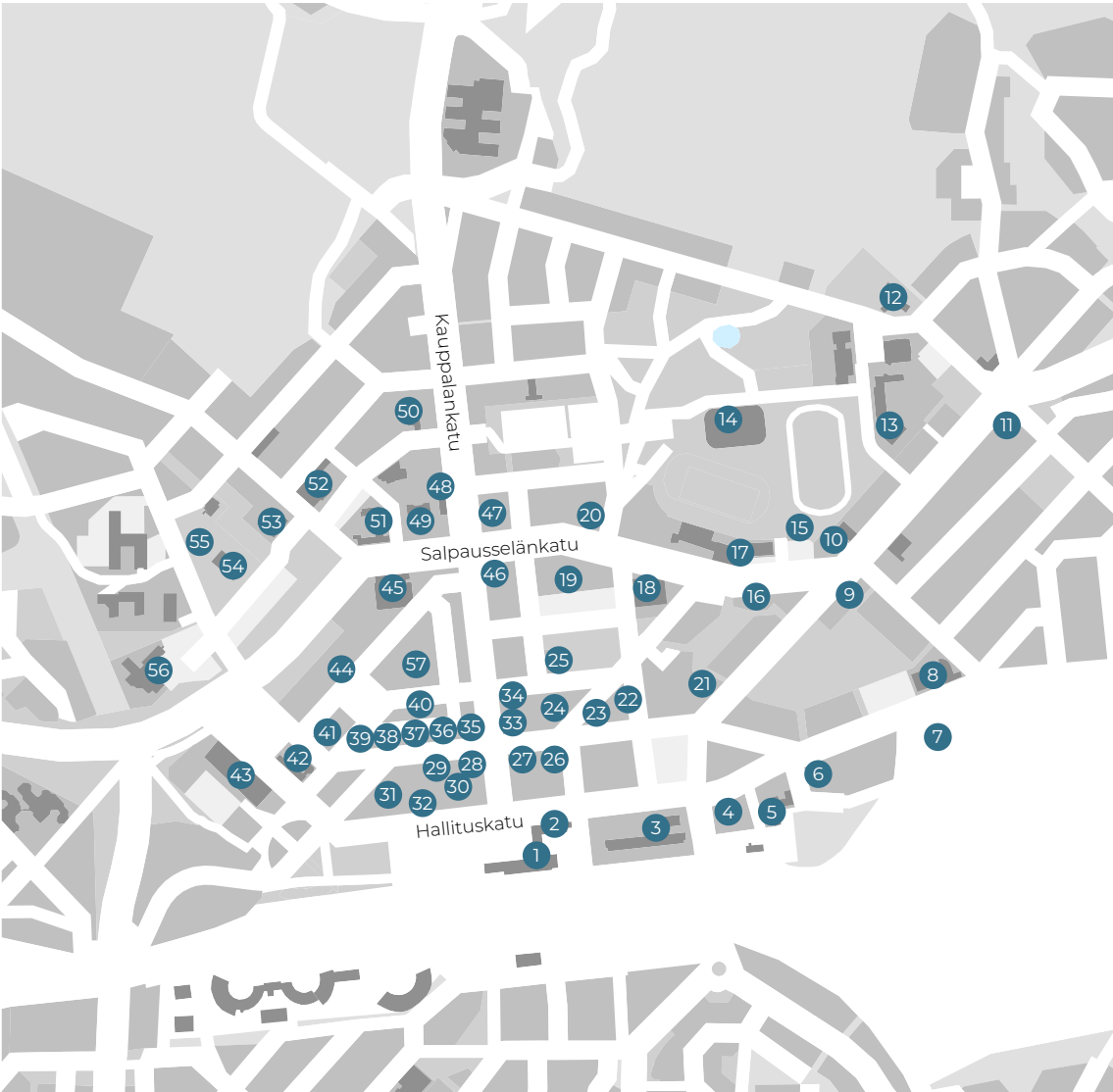
- Kääriäisenkulma**
Kauppalaankatu 1
liikerakennus
Runar Finnilä, 1939

- Asko-talo**
Kauppalaankatu 3
liikerakennus
Unto Ojonen, 1954

- Pilvenpiirtäjä**
Kauppalaankatu 2
asuin- ja liikerakennus
Kaarlo Könönen, 1951

- Kiinteistö Oy Valtaholvi**
Kouvolaankatu 16
asuin- ja liikerakennus
Viljo Revell ja
Eero Jokilehto, 1952

- Kouvolanrauta**
Kouvolaankatu 14
asuin- ja liikerakennus
Viljo Revell ja
Eero Jokilehto, 1956

- As Oy Valtakouvo**
Kouvolaankatu 12
asuin- ja liikerakennus
Viljo Revell ja
Eero Revell, 1957

- As Oy Torinportti**
Kouvolaankatu 10
asuin- ja liikerakennus
Erkki Virkkunen, 1954

- Hissipoika**
Keskikatu 3
asuinrakennus
Unto Ojonen ja
Eero Eerikäinen, 1952

- Pukimon talo**
Kivimiehenkatu 4
asuin- ja liikerakennus
Reino Lammin-Soila,
1957

- Kauppahalli**
Kauppamiehenkatu 3
liikerakennus
Martti Välikangas, 1956

- Pohjola-talo**
Kauppamiehenkatu 4
liike- ja toimistorakennus
Castrén-Jauhialainen-
Nuuttila, 1977

- Torikadun tornitalot**
Torikatu 2, 4, 6
asuin- ja liiketalo
Reino Koivula,
1965-68-70

- Kaupungintalo**
Torikatu 10
hallintorakennus
Bertel Saarnio ja
Juha Leiviskä, 1968

- Salaman talo**
Salpausselänkatu 23
asuin- ja liikerakennus
Harry Schreck, 1962

- Kymenlukko**
Kauppalaankatu 17
liike- ja toimistorakennus
Bertel Liljequist, 1936, 1948

- Oppikujan koulu**
Kauppalaankatu 24
oppilaitos
Kaarle Ketomaa,
Toivo Salervo, 1914, 1938

- Kankaan koulu**
Salpausselänkatu 24
oppilaitos
Toivo Salervo, 1927

- Sähkölaitos**
Hovioikeudenkatu 3
toimistorakennus
Uuno Immonen, 1943

- Lääninhallitus**
Salpausselänkatu 22
toimistorakennus
Helmi Pakkala-Väinölä,
1954

- Seurakuntakeskus**
Savonkatu 40
hallintorakennus,
kokoontumis- ja juhlatila
Jyrki Kalke,
Erkki Pitkäranta, 1967, 2004

- Hansakeskus**
Keskikatu 2, 4, 6
asuin- ja liikerakennus
Arkkitehtitoimisto
Ossi Andersson & Co Oy,
1999

- Hovioikeudentalo**
Hovioikeudenkatu 6
hallintorakennus
Arkkitehtitoimisto
Hannu Jaakkola, 1996

- Keskuskirkko**
Hovioikeudenkatu 4
kirkollinen rakennus
Jaakko ja Kaarina
Laapotti, 1978

- Koivistontalo**
Marjoniementie 7
seurakuntakoti
1925 Uuno Immonen, 1935

- Hotelli**
Hovioikeudenkatu 2
hotellirakennus
SOK-kiinteistöosasto
arkkitehti M. Kitunen,
1986, 1992

Arkkitehtuuriopas

Kouvolan historiaa

Keskeltä nykyistä Kouvola kulkii Ylinen Viipurintie, joka syntyi Hämeen ja Viipurin linnojen väliseksi tieyhteydeksi 1400-luvulla. Tie oli yksi Suomen vanhimmista ja merkittävimmistä kulkureiteistä. Siihen yhdistyi 1700-luvulla – nykyisen kaupungin-talon kohdille – Haminasta rakennettu maantie.

Vuonna 1867 Keisari Aleksanteri II antoi rautatien rakentamista koskevan käskykirjeen. Radan tuli olla leveäraiteinen ja ulottua Pietariin. Rakennettava rata jaettiin viiteen piiriin. Kouvolan kylä valittiin Lahden piirin itäiseksi työasemaksi. Rata avattiin liikenteelle syyskuussa 1870.

1870-luvulla pohjoiseen Kymenlaaksoon perustettiin puuhioke-, selluloosa- ja pape-riteollisuutta. Niiden kuljetuksia varten avattiin vuonna 1875 Kouvolan asema. Savon rata valmistui 1889 ja Kotkan rata 1890. Asemaseudusta kehittyi elinvoimainen rautatieläisyhdyskunta ja risteysasema.

Nykyinen kunta syntyi vuonna 2009, kun Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kouvola, Kuu-sankoski ja Valkeala yhdistyivät yhdeksi kaupungiksi, Kouvola.

Kouvolan ydinkeskusta

Kouvola aloitti itsenäisenä kuntana vuonna 1922. Asemakaavakilpailun taajaman suunnittelusta voittivat arkkitehdit Jussi ja Toivo Paatela, joiden luonnoksen pohjalta laadittiin ensimmäisen asemakaava. Viipurin asemakaava-arkkitehtina työskennellyt O-I Meurman laati koko kunnan taajaman asemakaavan vuosina 1929–1933.

Kouvola nimettiin uuden Kymen läänin pääkaupungiksi vuonna 1948. Päätös tehtiin liikenteellisen aseman perusteella, ja lääninhallituksen myötä valtion piirihallinto keskittyi Kouvolaan. Paikkakunnalle muutti koulutettua väkeä, joka vaikutti Kouvo-lan kehittämiseen myös kaupan keskuksena. Katukuvassa näkyy yhä useita suuriko-kaisia virastorakennuksia.

Vuonna 1960 Kouvolan kaupunki julisti yleisen arkkitehtikilpailun Kouvolan hallin-nollisen keskustan aikaansaamiseksi. Kilpailun perusteella keskustan asemakaa-van uusiminen annettiin Reino Koivulalle, jonka laatima asemakaava hyväksyttiin vuonna 1962. Ydinkeskustan nykyinen kaupunkirakenne korkeine tornitaloineen, mataline liikerakennuksineen ja avarine paikoitusalueineen on pääosin Koivulan suunnitelman mukainen.

Keskusta oli lähes koko 1980-luvun ajan syrjässä rakentamiselta. Keskustan kehittäminen käynnistyi vuonna 1990 professori Antero Markelinin suunnitelman myötä, jossa liikenne kaavailtiin siirrettäväksi keskustaa ympäröivälle kehäväylälle ja keskus-ta rauhoitettiin jalankululle. Arkkitehtitoimisto Mikko Heikkilä Oy:n suunnitelmaan perustuva kävelykatu Manski avattiin vuonna 1998 ja Hansakeskus vuonna 2000.

Kouvolan keskeisin julkinen kaupunkitila koki perusteellisen muutoksen vuonna 2018, kun MASU Planning Oy:n ja Destia Oy:n suunnittelema kävelykatu Manskin muutostyö valmistui.

kouvola.fi/arkkitehtuuriopas

Julkaisija: Kouvolan kaupunki 2018
Kartat: Kouvolan kaupunki, opaskartta 2018
Kuvat:
Ydinkeskusta *Rurik Wasastjerna* 2, 12, 14, 17, 18, 22, 25, 47, 49, 51, 53, 54
 Hannu Purho 1, 3, 4, 5, 7, 8, 36, 39, 41, 44
 Johannes Wiehn 28, 30, 45, 57 ja *kansi*, *Maarit Oksanen* 11
Kosarminmäki *Rurik Wasastjerna* 6, 7, 9, 11, 16, 30, 37, 40, 43
+ Kaunisnurm *Hannu Purho* 14, 15, 20, 22, 32, 33, 34, 35, 36
 Johannes Wiehn 42 ja *Aki Loppinen* 37 *sisäkuva*

KOUVOLA